

בס"ד

**"AND IT SHALL COME TO PASS
ON... EVERY *SHABBOS*"**

***Maamarim* Delivered
by the Lubavitcher Rebbe
Rabbi Menachem M. Schneerson**

Zos Os HaBris, 5743

Translated by R. Eliyahu Touger

SICHOS IN ENGLISH

788 Eastern Parkway • Brooklyn, New York 11213

718.778.5436 • Fax 718.735.4139

“THIS IS THE SIGN OF THE COVENANT... I HAVE PLACED MY RAINBOW IN THE CLOUD... AND THE RAINBOW WILL BE IN THE CLOUD.”¹ These verses are the subject of a *maamar* that was just printed² that appears to be from the Alter Rebbe.^{3*} At the beginning of the *maamar*, he cites the question raised by the commentaries:^{4*} What is the uniqueness of the institution of the rainbow after the flood (and [its designation as] “the sign of the covenant”)? On the surface, the rainbow is a natural phenomenon. When the sun shines at one side of the sky and there are clouds at the opposite side, a rainbow is formed in the clouds.

The question can be resolved by explaining the spiritual counterpart of a cloud (concerning which it is said: “I have placed My rainbow in the cloud”). In that context, two explanations are offered:

a) A positive one which explains that a cloud reflects very high levels. When there is a very high revelation that cannot be received otherwise, the cloud makes it possible for the revelation to be received. This parallels the interpretation of the verse:⁵ “for the

All footnotes to which an asterisk (*) was added represent parenthetical remarks included in the Rebbe's discourse. The others are translator's additions.

1. Bereishis 9:12-14.

2. In *Maamarei Admor HaZakein Al Parshiyos HaTorah*, p. 57.

3.* A portion of the *maamar* is included in *Or HaTorah* [Noach, Vol. 3, p. 652a ff.] together with the explanations of the *Tzemach Tzedek*. Even though the *maamar* [in *Or HaTorah*] is from the *Tzemach Tzedek*, there is no difficulty in the fact that the *Tzemach Tzedek* does not state explicitly that this portion of the *maamar* is from the Alter Rebbe. For several times, the *Tzemach Tzedek* includes portions of teachings from the Alter Rebbe and the Mittler Rebbe in his *maamarim* without stating that he is quoting his predecessors. True, there are times when he does mention that he is quoting them, but at other times, he does not, for his own reasons. It is possible that this *maamar*, however, was authored entirely by the Alter Rebbe.

Two explanations can be offered why the *Tzemach Tzedek* does not quote the first portion of the *maamar*: a) that this *maamar* was written by the *Tzemach Tzedek* before the Alter Rebbe delivered those teachings; or b) that the collection of manuscripts in which the beginning of this *maamar* is found reached the *Tzemach Tzedek* after he wrote that *maamar*.

Regardless, those who published this *maamar* are worthy of blessing, for it was assuredly authored by one of the Rebbeim and it is almost certain that it was authored by the Alter Rebbe.

4.* In his *maamar*, the *Tzemach Tzedek* cites by name all the different commentaries [and quotes their interpretations].

5. *Tehillim* 84:12. The verse is translated non-literally, according to its usage in the *maamar*.

בס"ד. ש"פ נח ה'תשמ"ג

(הנחה בלתי מוגה)

זאת אות הברית גו' את קשתי נתתי בענן גו' והיתה הקשת בענן גו'. הנה ישנו מאמר על הפסוקים אלה, שנדפס זה עתה, וכנראה הוא לרבינו הזקן. [דקטע מאמצע מאמר זה הובא בדרוש כ"ק אדמו"ר הצ"צ (באוה"ת) בשם אדמו"ר ז"ל. ואפשר שמזה משמע שגם התחלת המאמר היא לאדמו"ר הזקן. ולהעיר, שגם אם נאמר שהמאמר הוא מהצ"צ לא יקשה מה שאינו כותב בדרוש זה על קטע שבאמצע שהוא מאדמו"ר ז"ל (ע"ד הנ"ל באוה"ת) וכדמצינו כמה פעמים שאדמו"ר הצ"צ מעתיק במאמריו את לשון אדמו"ר הזקן או אדמו"ר האמצעי ואינו מציין שהוא העתקת הלשון אף שלפעמים מציין שהוא בשם מצאתי כתוב וכיו"ב, אבל לפעמים אינו מציין זה, מטעם הידוע לו. אבל כנ"ל אפשר שהוא כולו מרבינו הזקן, ומה שאין אדמו"ר הצ"צ מעתיק גם הקטע הראשון - י"ל בב' אופנים: או שמאמר זה נכתב ע"י רבינו הצ"צ לפני אמירת הקטע הזה ע"י אדמו"ר הזקן, או שביכל זה שבו נמצאת התחלת המאמר הגיע לידי הצ"צ אחר שכתב את המאמר הנ"ל. ובכל אופן תבוא עליהם ברכה על שהוציאו לאור מאמר זה. כי עכ"פ בטח שהוא מרבותינו נשיאנו, וקרוב לודאי שהוא לרבינו הזקן עצמו]. ומביא במאמר זה את קושיית המפרשים (ובמאמר כ"ק אדמו"ר הצ"צ בתחלתו העתיק את כל המפרשים בשמם ותוכן דבריהם כו') מהו ענין הקשת שנתחדש אחר המבול (והוא אות ברית כו') הרי ידוע שהקשת הוא דבר טבעי כשהשמש זורח בצד א' מהרקיע ובצד שכןגדו יש עננים הנה עי"ז נראים גווני הקשת בהעננים.

ויובן זה בהקדים ביאור ענין הענן (שעליו נאמר את קשתי נתתי) ברוחניות. דהנה בענין הענן ברוחניות יש ב' בחינות, ענין הענן למעליותא המורה על בחי' נעלית ביותר, דכאשר מאיר גילוי נעלה ביותר שא"א לקבלו הנה בשביל זה צריכים לענן שעל ידו דוקא יכולים לקבל הגילוי. וע"ד מ"ש כי שמש ומגן ה' אלקים, דכשם שאי אפשר להסתכל בשמש אלא ע"י מגן, כך אי אפשר לקבל את הגילוי דשמש הוי' כ"א ע"י המגן ונרתק דשם אלקים.

sun and [its] shield are *Havayah* and *Elokim*." Just as it is impossible to look at the sun except through a shield, so too, it is impossible to receive the revelation of the [spiritual] sun, *Havayah* unless [the revelation is filtered through] the shield of G-d's name *Elokim*.

The cloud served this purpose at the time of the Giving of the Torah, as it is written:⁶ “And Moses entered into the midst of the cloud.” Since the revelation at the time of the Giving of the Torah was very elevated, there was a necessity for the cloud to serve as a “garment” so that revelation could be received [and internalized]. Indeed, the source of the cloud is even higher than the revelation, for the cloud stems from the level [of which it is said:]⁷ “He made darkness His concealment.”

A similar concept applies with regard to the cloud formed by the incense offering of Yom Kippur that comes about through the service of *teshuvah*. This reflects the highest level of a cloud, the level [of which it is said:] “He made darkness His concealment.”

b) There is also a negative interpretation of a cloud that reflects a great descent. Due to the multitudinous chainlike descents, veils, and curtains in the spiritual realms, including the breaking of the vessels of the realm of *Tohu*, from the cloud of holiness is brought into existence,^{8*} a cloud that represents utter hiddenness and concealment. For this reason, sins and transgressions are described with the analogy of a cloud, as it is written:⁹ “I have wiped away your transgressions like mist and your sins, like a cloud.” For a cloud is a covering that separates, as it is written:¹⁰ “Your sins caused separation...,” as explained at length in *Tanya*.¹¹

Just as there are these two dimensions with regard to the spiritual parallel to a cloud (a cloud whose purpose is revelation and a cloud associated with utter concealment and hiddenness), there are two such dimensions two clouds as they exist in the material realm. There are light clouds that make it possible to look at the sun (at least momentarily) and there are clouds that are

6. *Shmos* 24:18.

7. *Tehillim* 18:12.

8.* Through the 120 forms of G-d's name *Elokim*.

9. *Yeshayahu* 44:22.

10. *Ibid.*, 59:2.

11. *Iggeres HaTeshuvah*, ch. 5.

(ולכן לע"ל כאשר הקב"ה יוציא חמה מנרתקה הנה אז כו', כי צריך להנרתק דשם אלקים). וזהו ענין הענן דמ"ת דכתיב ויבוא משה בתוך הענן, דלהיות שהגילוי דמ"ת הי' גילוי נעלה ביותר, לכן, כדי לקבל את הגילוי הזה, הוצרך להלבוש דענן. עד שבחי' ענן שרשו למעלה גם מהגילוי בבחי' ישת חשך סתרו, וזהו ג"כ ענין ענן הקטורת דיוהכ"פ, הבא ע"י עבודת התשובה, שהוא הענן למעליותא בדרגא הכי נעלית שבו, בחי' ישת חסך סתרו. ויש בחי' ענן לגריעותא, המורה על ענין הירידה ביותר. כי מחמת ריבוי ההשתלשלות והמסכים והפרסאות ועד לענין השבירה, הנה מהענן דקדושה נשתלשל (מק"כ הצירופים דשם אלקים) בחי' ענן שהוא העלם והסתור לגמרי. ומטעם זה דימו עונות ופשעים לעננים, כמ"ש מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאתיך, כי ענן זה הוא מסך מבדיל כמ"ש עונותיכם היו מבדילים, וכמבואר בארוכה בתניא (אגה"ת) הענין בזה.

והנה כשם שיש ב' בחי' אלו בענן הרוחני (בחי' הענן שענינו הגילוי, ובחי' הענן שענינו בשביל להסתיר ולהעלים לגמרי), לכן הוא גם בענן הגשמי שיש בו ב' אופנים. דישנם עננים קלים שעל ידם אפשר להסתכל ולהנות מהשמש (עכ"פ לרגע), ויש עננים המחשיכים לגמרי, דע"ז ארו"ל (כמובא בהמאמר) קשה יומא דעיבא כיומא דדינא, שהם בבחי' דין ר"ל.

ובזה יובן ענין הקשת שנתחדש אחר המבול דוקא. דלפני המבול הי' העולם בלתי מזוכך, ולכן היו העננים באופן שאין אור השמש יכול לחדור אותם כדי שיראו אותו על ידם, ולכן לא הי' אפשר שיהיו גווני קשת, משא"כ אחר המבול, שעל ידו נזדכך העולם, נעשו העננים קלים יותר, באופן שאור

entirely opaque. In that vein, our Sages say:¹² "A cloudy day is difficult, like the day of judgment," for they are both reflective of the quality of judgment.

On this basis, it is possible to understand the concept that the rainbow came into existence only after the flood. Before the flood, the world was not refined. Therefore there were clouds which the light of the sun could not penetrate so that it could be revealed through them. Therefore it was impossible for the colors of a rainbow to exist. However, after the flood which brought about the refinement of the world, lighter clouds came into being and

12. Cf. *Taanis* 8b; *Or HaTorah*, Eichah, p. 1070.

through [interaction between] them [and the sun's rays], the colors of the rainbow could be seen.

The cloud whose purpose is revelation is related to the concept of *teshuvah*, like the cloud of the incense offering of Yom Kippur that is a reflection of the *teshuvah* of Yom Kippur. To explain: In a physical sense, [rain] clouds come into existence because "a mist ascended from the earth and watered..." i.e., their source is the earth below the heavens. Similarly, the spiritual counterpart of a cloud comes into being from Divine service on this material plane, the service of *teshuvah*.

As is well known, the space between the earth and the sun is divided into three areas: the area close to the sun is very hot; the empty space between the sun and the earth is very cold, and the atmosphere that is close to the earth is warm again, because the light of the sun spreads out [and is captured within] for the surface of the earth prevents it from extending further and causes it to rebound. [In *Kabalistic* terms,] this is referred to as *or chozer* and is identified with the service of *teshuvah*.

Teshuvah which is identified with this *or chozer* brings about a rainbow that has three colors. Implied is that the service of *teshuvah* must encompass the three vectors [of spiritual emotions]: *chesed* (kindness), *din* (judgment), and *rachamim* (mercy).^{13*} Through *teshuvah* on this earthly plane as expressed in these three vectors, we draw down the rainbow and its three colors from above. These represent the sublime expressions of these three qualities and bring about the nullification of the parallels to these qualities in the realm of evil to the extent that "I have wiped away your transgressions like mist," wiping them away entirely, [by bringing about] their refinement.

On this basis, we can understand the verse: "This is the sign of the covenant... I have placed My rainbow in the cloud." Through the service of *teshuvah*, the positive counterpart of a cloud is brought about. And it is the clouds that bring about all the blessings: "I will give your rains in their season," and [seal them] as

13.* Similarly, the Alter Rebbe's *maamar* speaks about "abundant mercies."

השמש יכול להיות נראה על ידם בגווני הקשת.

והנה הענן הזה (שהוא כשביל הגילוי) מורה ג"כ על ענין התשובה, ע"ד ענן הקטורת דיוהכ"פ הבא ע"י התשובה דיוהכ"פ. והענין הוא, דכשם שהענן בפשטות כתיב ב'י ואד יעלה מן הארץ והשקה גו', שהענן (אד) בא מן הארץ, כי הוא ג"כ ענין הענן ברוחניות המראה על העבודה מלמטה, עבודת התשובה. וכידוע שיש ג' אוירים בין השמש לארץ, דהאור הקרוב לשמש הוא בתוקף החמימות, והאור שבאמצע הוא בתוקף הקרירות, ובאור התחתון לארץ מתפשט אור השמש ג"כ בתוקף יותר, מחמת שאינו יכול להתפשט יותר והוא חוזר מן הארץ, היינו בחי' אור חוזר, שזהו ענין עבודת התשובה.

והנה ע"י עבודת התשובה שבבחי' אור חוזר, נעשית אח"כ הקשת שיש בה ג' גוונים. והענין הוא דהנה עבודת התשובה צריכה להיות בכל ג' הקוין חסד דין רחמים [וכפי שמוסיף בהמאמר שם: בחי' רחמים רבים], וע"י התשובה למטה בג' בחי' אלו ממשיכים מלמעלה את הקשת עם ג' הגוונים שבה, חסד דין רחמים רבים, שע"ז מבטלים את ג' הקוין דלעו"ז, ובאופן דמחיתי כעב גו', מחי' גמורה, ובאופן של זיכוך כו'.

וזהו מ"ש זאת אות הברית גו' את קשתי נתתי בענן, דע"י עבודת התשובה נעשה בחי' הענן למעלותא, שהעננים מביאים את כל הברכות, ונתתי גשמיכם בעתם גו', ובאופן של ברית, דעוד כל ימי הארץ זרע וקציר קור וחום גו' (ו' תקופות השנה) לא ישבותו. ויתירה מזו את קשתי נתתי בענן. די"ל בדא"פ, שבענין הקשת שע"י הענן ישנו ענין נעלה יותר מכל הברכות הנמשכות ע"י הענן, וכמבואר בכ"מ במ"ש את קשתי נתתי גו', קשתי דבר המוקש לי, שזהו למעלה מכל הגילויים אלא הוא מוקש לי,

a covenant, "All the days of the earth... cold and heat... (i.e., the six seasons of the year) will never cease."

Moreover, it is possible to explain that the rainbow brought about by the clouds possesses an advantage over all the blessings that are drawn down by the cloud. This is reflected in our Sages' comment on the verse:¹⁴ "I have placed My rainbow in the cloud," stating that the rainbow (*keshet*) alludes to "something resembling Me."¹⁵ This transcends all revelations, for it "resembles Me," G-d's

14. Bereishis Rabbah 35:3.

15. As the commentaries to Bereishis Rabbah explain, the Hebrew מוקש relates to the word היקש which implies a "resemblance."

Essence, as indicated by the verse:¹⁶ “Like the appearance of the rainbow in the cloud... so is the appearance of G-d’s glory.” And this is all given to mankind as a covenant, i.e., a bond that unites those who participate in the covenant, making them a single entity.¹⁷

On this basis, we can appreciate the statement of the *Zohar*¹⁸ quoted in the *maamarim* of the Rebbe Maharash:¹⁹ “Do not expect the coming of *Mashiach* until the rainbow is seen... in shining colors.” For the rainbow alludes to the concept of *teshuvah* as expressed in the three vectors [of Divine service] alluded to by those colors. Hence, [when this service is carried out, it is appropriate to] “expect the coming of *Mashiach*.” For *Mashiach* is identified with the concept of *teshuvah*, as it is said:²⁰ “*Mashiach* will motivate the righteous to turn to G-d in *teshuvah*.” Arousing the spark of *Mashiach* — which is identified with *teshuvah* — that exists within every righteous man will lead to the revelation of *Mashiach* for all mankind.

May it be G-d’s will that our deeds and Divine service in the era of exile in general, and, particularly, through the study of these concepts in the Torah, arouse a remembrance of the covenant with Noach in general and particularly, of the rainbow. The remembrance of Noach is also mentioned in the *Zichronos* blessings of Rosh HaShanah, because it is an eternal remembrance, connected to the essence of the Jewish people.^{21*} This matter is hidden on Rosh HaShanah, but is drawn down through the cloud of the incense offering of Yom Kippur, which is the unique day of the year. Afterwards, the 100 *shofar* blasts of Rosh HaShanah are drawn down through the *s’chach* of the *sukkah*, because *s’chach* (סכך) is numerically equivalent to 100. Indeed, the name *sukkah* (סוכה) derives from the *s’chach*. Through this, we will merit, very

16. Yechezkel 1:28.

17. See the explanation of a covenant in *Likkutei Torah, Devarim*, p. 44b.

18. *Zohar*, Vol. I, p. 72b.

19. The series of *maamarim* entitled *ViHechrim*, 5631, p. 69.

20. *Likkutei Torah, Shemini Atzeres* 92b; *Zohar* III, 153b.

21.* As mentioned in the *maamarim* of the Rebbe Rashab, *Tishrei*, 5674.

לעצמותו ומהותו ית'. וכמ"ש כמראה הקשת אשר יהי' בענן וגו' הוא מראה דמות כבוד ה'. וכ"ז הוא באופן של ברית, אשר ענין הברית הוא שמאחד את העוברים בין הבתרים להיות עוברים בתוך גוף אחד ממש, להיות לאחדים כאחד ממש.

ובזה יובן מ"ש בזהר (הובא גם בדרושי כ"ק אדמו"ר מהר"ש) לא תצפי לרגלי משיח עד דיתחזי האי קשת בעלמא מתקשטא בגווני נהירין, כי ענין הקשת מורה על עבודת התשובה כנ"ל, ובכלל הג' קיום הנרמזים בגוונים כנ"ל, ולכן אז תצפה לרגלי משיח, כי ענינו של משיח הוא ענין התשובה משיח אתא לאתבא צדיקא בתיובתא, דע"י שמגלים את הניצוץ משיח שבכל צדיק, ענין התשובה, ע"י מתגלה משיח הכללי.

ויה"ר שע"י מעשינו ועבודתנו בזמן הגלות בכלל, ובפרט ע"י לימוד ענינים אלו בתורה, יהי' בבחי' זכרון למעלה מכללות הברית דנח, ובפרט ענין הקשת שבזה, דהזכרון דנח מובא גם בפסוקי זכרונות דר"ה, כי הוא בחי' זכרון נצחי, שהוא קשור עם עצם נש"י (כמבואר במאמרי כ"ק אדמו"ר נ"ע), דענין זה שהוא בכסא ובכיסוי בר"ה ונמשך אח"כ בענן הקטורת דיוהכ"פ, שנק' בשם אחת בשנה, ועד שממאה קולות של התקיעות דר"ה נמשך בהסכך דסוכה, סכך גימטריא מאה, אשר הסוכה נק' כן ע"ש סככה, ועי"ז זוכים בקרוב ממש לישוב בסוכת עורו של לויתן סוכת שלום, בביאת משיח צדקנו.

והנה נת"ל, שכאשר גווני הקשת הם בהירים צריך לצפות לרגליו של משיח, ובפרט בעקבתא דמשיחא כאשר מ"טו רגלין ברגלין [דענין הרגלין

soon, to sit in the *sukkah* [made from] the hide of the Leviathan,²² the *sukkah* of peace,²³ with the coming of *Mashiach*.

It was explained above that when the colors of the rainbow shine forth, one should expect *Mashiach's* coming. In particular, this is true in the era of *ikvesa deMashicha* when "the feet meet the feet."²⁴

22. Cf. *Bava Basra* 75a.

23. Cf. the liturgy of the Evening Service.

24. Cf. *Zohar*, Vol. II, p. 258a.

(The concept of feet is associated with the three pilgrimage festivals, when the Jewish people would ascend to the *Beis HaMikdash*. In the ultimate future, this will take place on every *Shabbos* and *Rosh Chodesh*. The clouds will bring them, as stated in the *Yalkut Shimoni*,²⁵ commenting on the verse:²⁶ “Who are these who fly like clouds, like doves to their dove-cotes?”, as explained by in a *maamar* of the Rebbe Rashab.²⁷ Then the clouds of holiness will bring the Jews to the *Beis HaMikdash* on every *Shabbos* and every *Rosh Chodesh*, “com[ing] on the clouds of heaven.”²⁸)

Then we must “expect *Mashiach*’s coming. And in the very near future, “You, children of Israel, will be gathered one by one.”²⁹ Every Jew will come individually on the clouds of heaven to the *Beis HaMikdash*. And just as one will come to present himself before G-d, he will come to see [G-dliness] in a revealed manner in the true and complete Redemption. As explained with regard to the phrase:³⁰ “Those who taste it merit life,” before *Shabbos*, one must taste from every dish to be served on *Shabbos*. Similarly, before the coming of *Mashiach*, we must experience a foretaste of that future era; “Kings will be your nurturers.”³¹ And we will merit the true and ultimate redemption, coming with the clouds of heaven, led by *Mashiach*.

25. *Yeshayahu*, sec. 503.

26. *Yeshayahu* 60:8.

27. The *maamar* entitled *Shelosh Peamim BaShanah*, 5678.

28. Cf. *Daniel* 7:13.

29. *Yeshayahu* 27:12.

30. *Pri Etz Chayim, Shaar HaShabbos*, ch. 3; see *Likkutei Sichos*, Vol. 15, p. 282.

31. *Yeshayahu* 49:23.

קשור גם עם ענין ג' רגלים, שאז היא עליית ישראל לרגל לביהמ"ק. ולע"ל יהי' ענין זה בכל שבת ור"ח, וכדאי' בילקוט (כמבואר ילקוט זה במאמר כ"ק אדמו"ר נ"ע) שאז יבואו בכל שבת ובכל חודש, וזה יהי' ע"י העננים דקדושה כו', וכמ"ש מי אלה כעב תעופינה וכיונים אל ארובותיהם, ועד שיהי' וארו עם ענני שמיא], הנה אז צריכין לצפות לרגלי משיח, אשר בקרוב ממש יהי' ואתם תלוקטו לאחד אחד בית ישראל, דכאו"א מישאל בפ"ע יבוא עם ענני שמיא, לעלות לביהמ"ק וכשם שבא ליראות כך בא לראות בגילוי, בגאולה האמתית והשלימה. וטועמי' חיים זכו שעוד בע"ש צריך לטעום מכל תבשיל שיהי' לעתיד, ולכן גם לפנ"ז צריך להיות והיו מלכים אומניך גו', עד שנזכה בקרוב לגאולה האמתית והשלימה, וארו עם ענני שמיא, ע"י משיח צדקנו.